

Fig. 9. *X*, folio 38 v.

Lyserødt C-Initial i 5,2 × 5,1 cm. stor ultramarinblaa Ramme ved Sankt Hieronymus' Prolog til Jobs Bog. Guldgrund. Figurens Kappe sort, venstre Haand og Underarm i graasort Handske, Pergamentunderlag blaåt med hvid Kant og med guldkantet grønt Indlæg paa Midten.

Panden og i Nakken, saavel som den i Halsen firkantet udskaarne Dragt ere ganske vist fuldkommen de samme som hos Pergamentmageren paa Billede 1, der sikkert er et Mandfolk; men Ansigtets bløde Træk, Haandens Form og Brystets Linier gøre det dog ret sandsynligt, at den Malende virkelig er en Kvinde. Ud fra disse Tegn at paastaa, at det maa være en Kvinde, der har illustreret Hamburgerbibelen, vilde dog være vel dristigt, og vi maa derfor indskrænke os til at sige, at Billedet fremstiller Miniaturmaleriet i Almindelighed og derved kommer til at danne den naturlige Afslutning paa vor Billedrække, idet den gengiver det sidste Led i Pergamenthaandskriftets Tilblivelse, dets Illustration. Billedet er iøvrig mørkt; det viser, hvorledes den røde Farve forsigtigt bliver anbragt paa Panden; det viser, hvordan Maleren havde sin velforsynede Farvelade staaende opslaaet paa Gulvet ved Siden af sig, medens de enkelte Farver, der i Øjeblikket vare i Brug, vare anbragte paa selve Pulten.

Som niende og sidste Billede medtage vi den smukke Gengivelse af Munken, der sidder og læser i et fuldt beskrevet Ark eller maaske et helt Hæfte. Hovedet støtter fast og godt paa den venstre behandskede Arm, og den højre Haand med de let udsprede Fingre, der hvile blødt paa Arket og holde det aabent, er et nydelig opfattet og særdeles karakteristisk Kendemærke paa den tænksomme Læser. Det er en smuk Fremstilling af Læsningens Nydelse, af Glæden over det fuldt færdige Produkt, hvis Tilblivelses Faser vi have kunnet forfølge gennem den hele Billedrække, som den flittige gamle Hamburgermaler har givet os i Hænde.

TIL FORENING FOR BOGHAANDVÆRKS MEDLEMMER

VED Forening for Boghaandværks sidste Generalforsamling meddelte Formanden, at der mellem Forening for norsk Bogkunst og vor Forening var truffen Aftale om et Samarbejde angaaende Udgivelsen af Bøger efter nærmere angivne Regler. Denne Sags Sammenhæng er følgende. I Fjor Efteraar modtog vi fra den norske Forening en Opfordring om ved et Foredrag i Kristiania at gøre nærmere Rede for Forening for Boghaandværks Karakter og Virkemaade. Formanden foreslog i den Anledning vor Bestyrelse til Foredraget at knytte et Forslag om Samarbejde mellem de to Foreninger, der ved Mødet i Kristiania kunde blive Genstand for Meningsudveksling, og vor Bestyrelse gik ind paa Tanken. Den 14. November 1903 meddelte vor Formand ved Forening for norsk Bogkunsts Møde i Kristiania de ønskede Oplysninger om vor Virksomhed og sluttede med at stille efterfølgende Forslag til Forhandling:

Uden at Foreningerne opgive deres selvstændige Liv og Ledelse, beslutte Den

norske FORENING FOR BOGKUNST og FORENING FOR BOGHAANDVÆRK at træde i vekselvirkende Forbindelse om Publikationer.

Der udgives — helst hvert Aar — en Bog af mindre Omfang til gratis Omdeling mellem begge Foreningers Medlemmer. Disse Bøger udgives og udføres afvekslende af den norske og den danske Forening, under eget Ansvar, efter eget Valg og efter bedste Skøn.

Paatænker en af Foreningerne Udgivelsen af et større Arbejde, hvis Omkostninger ere for store til dets gratis Omdeling, skal der inden for begge Foreningers Medlemmer samles Subskribenter til den rimeligst mulige Pris. Oplagene maa kun overstige Medlems- eller Subskribentantallet med et ringe Antal Eksemplarer, der da kunne sælges til en betydelig højere Pris.

Udgifterne ved hvert Arbejdes Fremstilling bæres udelukkende af den paagældende Forening, saaledes at al pekuniær Mellemsgning undgaas.

Forslaget fandt udelt Tilslutning ved Mødet, og man vedtog at begynde det foreslaaede Samarbejde. Vi haabe og vente, at denne ny Form for Virksomhed vil blive til Gavn og Udvikling for Boghaandværket i begge Lande og til Glæde for begge Foreningers Medlemmer. Vor Forening har da for at faa Arbejdet i Gang begyndt paa en Udgave af ST. ST. BLICHER: EN LANDSBYDEGNS DAGBOG. Der bliver ved Velvilje fra De forenede Papirfabrikers Side lavet et særligt haandgjort Papir til denne Bog, og Sætningen af Bogen er paabegyndt i Fagskolen for Boghaandværk.

Vor Forenings nuværende Aarskrift BOGVENNEN, som det stadig har voldet Vanskeligheder at faa frem til rette Tid, vil dog ikke blive opgivet, men vil — naturligvis i stærkt begrænset Form — blive udgivet aarligt sammen med Fagskolens Aarsberetning. Vi tillade os da at lade denne Aargang af BOGVENNEN gælde for Aarene 1901—03 uden dog at opkræve mere end et Aars Kontingent.

Rimeligvis ville enkelte Forandringer i vor Forenings Love blive nødvendige, men vi antage for givet, at vore Medlemmer ville sætte Pris paa denne ny Ordning, hvorved de lidt efter lidt ville komme i Besiddelse af en Række særlige og forhaabentlig smukke Udgaver af betydelige Arbejder fra de to Landes Litteratur, eller andre Arbejder, der staa i Forhold til Boghaandværksfagene.

REDAKTIONSUDVALGET

E. GIGAS   F. HENDRIKSEN   G. PHILIPSEN

FORENING · FOR · · BOGHAANDVÆRK ·

VIRKSOMHED

DE 11. Januar 1903 var ved Mødet fremlagt et stort Udvalg af skandinaviske Bogarbejder fra 1902, saaledes som det i en Aarrække har været Skik ved Januarmødet.

Den 8. Februar bestod Udstillingen af nyere Bogtrykarbejder fra fremmede Lande. — England var bedst og rigeligst repræsenteret, først og fremmest ved en ny og mønsterværdig Faksimileudgave af Shakespeares Skuespil efter Foliobindet fra 1623. Den er udgaaet fra *Clarendon Press* i Oxford. Fra samme By og Trykkeri forelaa nogle meget smukke, kritiske Udgaver af græske Klassikere. Hertil sluttede sig en Række til Dels store, illustrerede Værker over gammelt og nyt Kunsthaandværk; *Ancient Coffers and Cupboards, Bookbindings of to Morrow, Our Homes and how to beautify them etc.* Af den bekendte engelske Maler og Illustrator Walter Crane var fremlagt en ny farvetrykt Billedbog: *A Masque of Days*, flot og virkningsfuld, om end ikke fuldt paa Højde med hans bedste Arbejder. Hele Cranes Virksomhed var gjort til Genstand for en Undersøgelse i en med et Udvalg af hans mangfoldige Arbejder rigt illustreret Bog af P. G. Konody. Forfatteren har næppe tilfredsstillet W. Crane, thi han er bleven tvungen til foran sit Forord at medtage en trykt Seddel, hvorpaa Crane tager bestemt Afstand fra Bogens Ordning og de Meninger og Opfattelser, der udtales i den. Af en anden bekendt engelsk Illustrator, Anning Bell, saas et Bind Shelley og en lille smuk Bog: Odes af John Keats. I en Udstyrelse, der slutter sig til den af William Morris skabte Bogkarakter, har Maleren Burne-Jones' Enke udgivet 25 af hans efterladte bibelske Tegninger, der oprindeligt vare bestemte for en Kelmscott Bog, der blev opgivet ved Morris' Død. De ere til Dels gjorte færdige af en af Kunstnerens Elever, men have ikke desto mindre stor Interesse. To af Morris' Venner og Medarbejdere have begyndt at trykke Bøger paa Haandpresse ligesom han. De kalde deres Trykkeri *The Doves Press*, og deres Bøger, hvoraf en var udstillet, søges allerede stærkt af Bogelskere. Fra et andet Privattrykkeri, *Essex House Press*, fandtes en lille Bog trykt paa Pergament med haandmalede Initialer; det var Robert Burns' Digt »Tam O'Shanter«. — Fra Amerika forelaa et Par Bøger fra et lignende privat Trykkeri kaldet *Roycroft Shop* i Nærheden af New York. De havde fikse, bløde Læderbind, men bar som typografisk Arbejde ikke Vand mod William Morris' Kelmscott Bøger. Endvidere en i *Riverside Press* ved Boston udmærket trykt Katalog over en berømt Samling japansk Keramik, samt et nyt Bind af New Yorker Bogtrykkeren Th. de Vinnes

solide Bøger over Bogtrykkets Teknik: *A Treatise on Title Pages*. — Fra Japan saas den officielle Beretning om Landets Deltagelse i Pariserudstillingen. — De Bøger, der fandtes fra Tyskland og Frankrig, viste i enkelte Arbejder det første Lands alt for moderne Bestræbelser, hvori de kun meget undtagelsesvis ere sig selv. En tysk Kunstner Marcus Behmer har til en Udgave af Oscar Wildes »Salome« ganske skamløst kopieret den afdøde Englænder Beardsleys Karakter i Tegning og Komposition. I et Værk over tysk moderne Bogkunst, hvori ogsaa udenlandske Arbejder omtales, faar Danmark Ros for sine Arbejder. En ny godt gjort Skriftprøvebog udstilledes fra Genzsch & Heyses bekendte Skriftstøberi. Frankrig er saa temmelig frit for hele den saakaldte moderne Bevægelse og holder sig mere til sine gamle Traditioner. Andet Bind af det fra *Imprimerie Nationale* udgaaede monumentale Værk: *Histoire de l'Imprimerie en France* af A. Claudin var fremlagt. Det er pragtfuldt trykt og udstyret med udmærkede Afbildninger. — Fra Krakau viste et smukt arkitektonisk Værk, at man ogsaa der kan gøre godt Bogarbejde, medens to Bind dramatiske Arbejder af L. Rydel, trykte i samme By, vare alt for broget dekorerede med Motiver fra polske Bondebroderier i meget stærke Farver. Et udmærket udført Værk trykt i Prag, der i Faksimile gengav Miniaturer og dekorerede Tekstsider af en gammel Evangeliebog, var fuldkomment saa godt som det bedste, der fremstilles i Hovedlandene af slige Arbejder. — Et Par Arbejder af den svenske Museumsmand og Samler F. R. Martin bør nævnes. De forelaa begge paa Tysk; det ene omhandlede »Kupferarbeiten aus dem Orient«, det andet »Die persischen Prachtstoffe im Schloss Rosenborg in Kopenhagen«. At dette Værk udgives paa Tysk af en svensk Forfatter, ser lidt fattigt ud for os Danske.

Den 5. April udstilledes nyere Bogbinderarbejder fra D. L. Cléments Efterf. (Imm. Petersen), J. L. Flyge og Anker Kyster. De for Forening for Boghaandværk udførte vare efter Tegninger af Hans Tegner, P. V. Jensen-Klint og Bindsbøll. Det var nye Bind, der vare hjemkomne fra Udstillinger i Krefeld og Breslau. En Del Bind efter egne Tegninger af Flyge og Kyster vare ligeledes fremlagte. Ved Mødet saas endvidere en Række Arbejder fra Fagskolen for Boghaandværk, hvorimellem et smukt Bogbind i fuldt Maroquin med rig Dekoration i Haandforgyldning. Det var første Bind af Slægten Ahlefeldts Historie. Fra alle Skolens Afdelinger var der fremlagt Prøver paa Elevernes Tegneøvelser samt for Sætter- og Trykkerafdelingen Elevarbejder og Svendprøver. Endelig de ved Skolens første Sommerkursus for Provins-Typografer udførte Øvelsesarbejder.

Den 4. Oktober var der samlet et stort og rigt Udvalg af Arbejder fra afdøde Imm. Petersens Værksted. Der var Arbejder lige fra hans tidligste Aar som Mester og op til de sidste Aar af hans Virksomhed. I nærværende Hæfte af *Bogvennen* gøres der nærmere Rede for hans Virksomhed i en illustreret Artikel.

Den 6. December udstilledes atter en Samling Elevarbejder fra Fagskolens forskellige Afdelinger samt fra andet Sommerkursus for Provins-Typografer.

Samme Dag Kl. 2 afholdtes Generalforsamling, der lededes af Hr. Bogtrykker Lydiche. Formanden omtalte det følelige Tab, Foreningen har lidt ved Bogbindermester Imm. Petersens Død. Han var Bestyrelsesmedlem lige fra Foreningens Stiftelse og viste fra første Færd det Arbejde, Forening for Boghaandværk ønskede

at fremme, sin varmeste Interesse. Han deltog med Iver og Lyst i Løsningen af de Opgaver paa det helt gennemførte Bogbinderis Omraade, som Foreningen i Aarenes Løb satte sig og sine Medarbejdere. Enhver, der har kendt Imm. Petersen, ved, hvilken elskværdig og udmærket dygtig Mand han var. Foreningen lagde en Krans paa hans Kiste.

Derefter aflagdes Beretning om Virksomheden. Efter Opfordring har Foreningen i 1902 udstillet Bogbind i Kaiser Wilhelm Museet i Krefeld samt i Kunstindustrimuseet i Breslau. Til begge Museer var der solgt Prøver af danske Bogbind i fuldt Skind. I 1903 sendtes ligeledes efter Opfordring en større Udstilling af Fagskolens Elevarbejder til Krefelder Museet og senere til Buchgewerbemuseet i Leipzig samt Industrimuseet i Haarlem. Formanden meddelte endvidere den i November med Forening for norsk Bogkunst truffede Aftale om Samarbejde i Udgivelsen af særligt trykte Bøger, for hvilken Aftale der i nærværende Hæfte af *Bogvennen* gives nærmere Oplysninger.

Det reviderede Regnskab, der gik fra $\frac{1}{4}$ 1902 til $\frac{30}{10}$ 1903, fremlagdes og udviste:

INDTÆGT		UDGIFT	
	Kr. Øre		Kr. Øre
Kassebeholdning fra forrige		Udstillingsudgifter	63.86
Regnskab	509.27	Bogvennen 1900	1385.59
Medlemsbidrag fra Principaler		Indkøb og Indbinding	862.64
og andre	688.00	Opkrævning	60.45
do. fra Fagarbejdere	358.50	Kassebeholdning	99.47
Statsbidrag for et Aar	500.00		
Salg af Forlagsskrifter	69.30		
Salg af indbundne Bøger	333.00		
Renter i Sparekasse	13.94		
	<hr/>		<hr/>
	2472.01		2472.01

Regnskabet godkendtes, og derefter skredes til Valg af Bestyrelse. I Stedet for afd. Imm. Petersen valgtes Hr. Bogbindermester Anker Kyster. I øvrigt genvalgte den afgaaende Bestyrelse.

INDHOLD

	SIDE
E. GIGAS: VENETIANSK BOGILLUSTRATION I TRÆSNIT INDTIL AAR 1500.	
II. DEN EGENTLIGE BOG-ORNAMENTIK	5
AFDØDE DANSKE BOGHAANDVÆRKERE:	
VIII. LOUIS HENRIK SØRENSEN	27
IX. IMMANUEL PETERSEN	29
A. A. BJØRNBO: ET BIDRAG TIL DE MIDDELALDERLIGE PERGAMENTHAAND- SKRIFTERS TILBLIVELSESPROCES	36
TIL FORENING FOR BOGHAANDVÆRKS MEDLEMMER	43
FORENING FOR BOGHAANDVÆRKS AARSBERETNING	45

Med denne Aargang følge to Aarsberetninger for Fagskolen for Boghaandværk, for 1902 og 1903

REDAKTIONSUDVALG

E. GIGAS   F. HENDRIKSEN   G. PHILIPSEN

Trykningen afsluttet Maj 1904.

